

1821-2021. BICENTENARUL REVOLUȚIEI CONDUSE DE TUDOR VLADIMIRESCU

1821-2021. THE BICENTENNIAL OF THE REVOLUTION LED BY TUDOR VLADIMIRESCU

Mihaela BĂRBIERU

Institutul de Cercetări Socio-Umane C.S. Nicolăescu-Plopșor din Craiova, al
Academiei Române; Universitatea din Craiova
C.S. Nicolăescu-Plopșor Institute for Research in Social Studies and
Humanities from Craiova, of the Romanian Academy; University of Craiova

e-mail: miha_barbieru@yahoo.com

Abstract:

The volume 1821-2021. The Bicentennial of the Revolution led by Tudor Vladimirescu, coordinated by Sevastian Cercel and Georgeta Ghionea, brings together 22 papers signed by representatives of the academic and university environment which belong to some prestigious institutions in Romania ("C.S. Nicolăescu-Plopșor" Institute for Research in Social Studies and Humanities from Craiova, of the Romanian Academy, University of Craiova, University of Bucharest, "George Baritiu" Institute of History, of the Romanian Academy from Cluj-Napoca, "Ovidius" University from Constanța, Valahia University from Târgoviște).

The volume is the result of the National Symposium dedicated to Vladimirescu (1821-2021. The Bicentennial of the Revolution led by Tudor Vladimirescu), initiated by the researchers from institute from Craiova, held on May 14-15, 2021. The volume is structured in three chapters and all the papers are subordinated to the main topic.

Keywords: Bicentennial; 1821-2021; Tudor Vladimirescu; Revolution; hero.

Pentru cultura românească, anul 2021 nu putea și nu avea să treacă pur și simplu. De altfel, a fost declarat de Parlamentul României, prin legea nr. 65, drept „Anul Tudor Vladimirescu”, iar Vladimirescu a fost statuat erou al națiunii române pentru „rolul marcant, curajul, eroismul și sacrificiul” de care a dat dovadă în timpul Revoluției de la 1821. În articolul 2 al aceleiași legi se specifică organizarea de manifestări culturale care să marcheze împlinirea a 200 de ani de la „evenimentele care au marcat începutul procesului de renaștere națională a României” (Legea nr. 65/ 8 aprilie 2021).

În acest context, dar evident nu doar pentru că s-a statuat prin lege, colectivul de cercetători din cadrul Institutului de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor” din Craiova, al Academiei Române au organizat o serie de evenimente științifice dedicate celebrării Revoluției de la 1821 și eroului său. O cronică a acestor manifestări poate fi lecturată în nr. 35 al revistei *Arhivele Olteniei* (Ceaușescu, 2021: 393-396), ca de altfel și o cronică dedicată acțiunilor culturale din Oltenia (Ghionea, 2021: 397-403). Dintre manifestările științifice inițiate de cercetătorii institutului de la Craiova, remarcăm Simpozionul național *1821-2021. Bicentenarul revoluției conduse de Tudor Vladimirescu*, desfășurat la 14-15 mai 2021, care s-a finalizat printr-un volum colectiv ce poartă același titlu și care face subiectul recenziei noastre.

1821-2021. Bicentenarul Revoluției conduse de Tudor Vladimirescu, volum coordonat de prof. univ. dr. Sevastian Cercel și cercet. șt. III dr. Georgeta Ghionea, este realizat sub egida Academiei Române, cunoaște lumina tiparului în anul 2021 și însumează 294 de pagini. Cuprinde 22 de studii dedicate eroului Vladimirescu și Revoluției de la 1821, semnate de reprezentanți ai mediului academic și universitar ce aparțin unor instituții de prestigiu din România – Institutul de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor” din Craiova, al Academiei Române, Universitatea din Craiova, Universitatea din București, Institutul de Istorie „George Barițiu”, al Academiei Române din Cluj-Napoca, Universitatea „Ovidius” din Constanța, Universitatea Valahia din Târgoviște.

Volumul debutează cu un cuvânt înainte al Președintelui Academiei Române, Acad. Ioan Aurel Pop, care subliniază rolul marcant pe care Tudor Vladimirescu îl are în istoria noastră:

„a fost mereu un subiect de rememorare pentru institutele Academiei Române. De marile personalități istorice este bine să ne aducem mereu aminte [...] este bine să ne străduim să-i învățăm, pe cei care uită avantajele memoriei colective, că Tudor Vladimirescu ocupă un loc privilegiat printre eroii acestui popor din Epoca Modernă, el situându-se printre arhitecții României” (Pop, 2021: 11).

În același timp, menționează și contribuțiile deosebite din istoriografia românească a doi mari istorici – Constantin Aricescu, care „a scris prima monografie profesională despre mișcarea lui Tudor” (Pop, 2021: 7) și care „spune clar că Revoluția din 1821 – în formulările epocii « revoluțiunea » – a zguduit din temelii edificiul societății românești, destrămând răul care dura de mai bine de un secol” (8), și Andrei Oțetea, care „a scris o lucrare memorabilă despre Tudor Vladimirescu și mișcarea eteristă” (7) și care „a lărgit în chip substanțial sfera de cercetare și de documentare, corectând mult

faptele și argumentând caracterul social și național al Revoluției din 1821” (Pop, 2021: 11).

Coordonatorii volumului au optat pentru o structură compartimentată pe trei secțiuni aproximativ egale ca număr de studii, astfel încât lecturarea să fie facilă, chiar și pentru cei mai puțin familiarizați cu domeniul.

Prima secțiune (13-108), intitulată *Dimensiunea conceptuală și simbolică a revoluției de la 1821*, este alcătuită din 7 studii. Primul dintre aceste studii, semnat de Cezar Avram și Sevastian Cercel și intitulat *Concepte și argumente juridice în documentele programatice ale Revoluției de la 1821* (Avram & Cercel în Cercel & Ghionea, 2021: 15-37), ne propune o foarte serioasă incursiune asupra conceptelor și argumentelor juridice din documentele revoluției de la 1821 și ne reliefează „veșmântul juridic al mesajului revoluționar” (17) ce reiese din „cunoașterea și aplicarea în practică a legiurilor timpului” (22). Ne convinge că „promovarea virtuților legii” (22) influențează întreaga acțiune revoluționară a lui Tudor Vladimirescu, a deschizătorului de orizonturi ce „a trăit într-o perioadă de timp determinată și a exprimat, în general, ideile epocii sale” (36). Întreaga sa activitate

„îl poate așeza în ipostaza unui vrednic slujitor al dreptului românesc, care înțelege rolul și forța legii, care urmărește realizarea unor reforme sociale la baza cărora trebuie să fie legea. El înțelege să invoce forța dreptului și să utilizeze voința poporului pentru stabilirea și înfăptuirea interesului general” (36).

Pentru a răspunde întrebării dacă succesiunea evenimentelor generate de eroul nostru au reprezentat o mișcare populară, o revoltă sau o revoluție, Ion Militaru ne propune în următorul studiu, *Conștiința de sine reflectată în programele revoluționare ale modernității românești* (Militaru în Cercel & Ghionea, 2021: 38-45), o investigație a „limbajului afirmațiilor și scrisorilor scrise de Tudor Vladimirescu” (38). O atenție deosebită este acordată limbajului politic modern, deoarece „Tudor avea experiența modernității obținute în urma călătoriilor sale în Rusia, Ungaria, Austria” (43). De altfel, urmărind scrisorile, declarațiile și proclamațiile lui Vladimirescu autorul are în vedere limba ca sursă primară a unui mod de a fi mai profund (43), iar în ceea ce privește discursurile, consideră că acestea „abundă în invocarea legii, a binelui și răului legal în egală măsură cu a celui moral” (45).

Următoarele studii aduc în atenția cititorului etapele parcurse de istoria tricolorului, cu accent pe cea de-a doua etapă care începe

„cu prezența culorilor naționale pe primul drapel propriu-zis al primei reprezentanțe naționale din istoria modernă a României, care a fost Adunarea Norodului din vremea revoluției din 1821, condusă de

Tudor Vladimirescu” (Berciu-Drăghicescu în Cercel & Ghionea, 2021: 46-55)

sau conexiunile, poate mai puțin cunoscute, dintre români, aromâni și greci în timpul revoluțiilor greacă și românească (*Greci, aromâni și români în revoluție la 1821*, autor Ela Cosma, 56-83), relația Vladimirescu-Eteria (*Tudor Vladimirescu și Eteria*, autor Claudiu-Constantin Mărăcine, 84-92) sau rezistența armată a pandurilor în jurul mănăstirilor fortificate (*Tudor Vladimirescu și chestiunea rezistenței armate prin sistemul de mănăstiri fortificate la 1821*, autor Florin Nacu, 93-98).

Secțiunea se încheie cu un studiu privind mișcările sociale din secolele XIX-XXI, problematica fiind abordată atât din perspectiva contribuțiilor teoretice, cât și a orientării interdisciplinare a comportamentelor umane. Astfel, în *Mișcările sociale în secolele XIX-XXI: contribuții teoretice și orientări interdisciplinare privind comportamentul uman și implicarea civică* (99-108), autorii Anca Parmena Olimid și Daniel Alin Olimid fac o examinare atentă a literaturii de specialitate cu privire la mișcările sociale din ultimele trei decenii și ne dezvăluie un design de teorii și contribuții referitoare la mișcările sociale, de abordări referitoare la structuri și instituții, precum și de conceptualizări ale relației mișcări sociale – schimbări sociale – dezvoltare (101).

A doua secțiune (109-173), intitulată *O istorie socială a Revoluției de la 1821: elite, militari, conflicte*, este alcătuită tot din 7 studii și ne dezvăluie, așa cum reiese din titulatura aleasă de coordonatori, o serie de acțiuni, în special ale pandurilor, desfășurate înainte și în timpul manifestațiilor revoluționare. Documentate în principal pe surse bibliografice, materialele acestei secțiuni vin în completarea cercetărilor deja existente, prin reconstituiri și reevaluări, însă ne introduc și într-o lume a amănuntelor istorice atunci când sunt înfățișate cititorului formele de organizare ale pandurilor sau incidentul de la Benești (125-130). Momentul Benești a beneficiat de un spațiu considerabil în cadrul cercetării în care a fost încorporat și aflăm de la Narcisa Maria Mitu, în *Boierii Otetelișanu în timpul Revoluției de la 1821. Raporturile cu Tudor Vladimirescu* (123-134), că a fost „istorisit cu măiestrie” chiar de Iordache Otetelișeanu și reluat de memorialiști contemporani cu evenimentul (Chiriac Popescu, Dumitrache Protopopescu, Mihai Cioranu, Ilie Fotino, Constantin Hristo) sau de unii istorici, precum C.D. Aricescu, Dan Berindei, Mircea T. Radu, Ion Folescu, Constantin Panait (125).

Un alt aspect surprins de cercetările secțiunii a doua îl reprezintă antiteza oferită de luptele de la Drăgășani și împrejurimi, despre care autoarele Diana Mihaela Păunoiu și Georgeta Ghionea, în *Luptele de la*

Drăgășani și împrejurimi, din iunie 1821 (152-164), ne specifică două modele de acțiune antagoniste:

„Pe de o parte, lupta de la Drăgășani [...] unde, deși planul de acțiune inițial, în linii generale, a fost bine gândit, s-a înregistrat un eșec, am putea spune chiar un dezastru, din cauza unor «circumstanțe» [...] care, conjugate, au transformat o luptă cu un mare potențial de victorie într-o înfrângere. Pe de altă parte, luptele din împrejurimile Drăgășanilor, din zilele de 8-9 iunie, purtate de panduri, ne relevă un plan de acțiune tactico-militar aplicat «pe teren» în condiții optime, caracterizate printr-o bună colaborare a factorilor de decizie, prin încrederea reciprocă comandant-ostaș și printr-o bună stăpânire de sine a comandanților și a pandurilor, izvorâtă și din motivația intrinsecă a rolului lor în oprirea inamicului. Ambele, în esență, constituie o dovadă a faptului că tacticile militare și punerea lor în practică sunt interdependente de stăpânirea sentimentelor și emoțiilor negative, care definesc conceptul de «violență revoluționară» în cadrul restrâns al câmpului/al «teatrului» de luptă” (Păunoiu & Ghionea în Cercel & Ghionea, 2021: 163-164).

Celelalte studii ale secțiunii reconstituie, așa cum am menționat deja, formele de organizare ale pandurilor sau acțiunile militare la care aceștia au participat. În sprijinul celor afirmate, menționăm primul material al secțiunii, *Participarea pandurilor olteni în războiul ruso-turc din 1806-1812*, care face o aducere aminte despre participarea pandurilor din zona Olteniei la războiul ruso-turc din 1806-1812, în care autorul afirmă că:

„Războiul a adus corpul pandurilor olteni, din nou, în prim plan. [...] Pătrunzând pe teritoriile Munteniei și Olteniei, rușii au găsit aici corpuri militare de pușcași domnești, călărași, dorobanți și mai ales panduri, care puteau constitui în războiul antiotoman o forță militară de sprijin foarte puternică. [...] Participarea pandurilor la acțiunile duse de armata rusă în acest război împotriva turcilor a fost permanentă și s-a desfășurat în special în zona Olteniei, dar nu de puține ori ei au însoțit trupele ruse și la unele lupte din Balcani” (Gavrila-Ciobotea în Cercel & Ghionea, 2021: 115-116).

O serie de amănunte relevante ne sunt oferite despre tabăra de la Țânțăreni, acolo de unde a început „a se întinde stăpânirea lui Tudor și prin alte județe de prin prejur” (137), care era organizată pentru concentrarea, instruirea și organizarea militară a tuturor participanților la revoluție” (137). Vladimir Osiac, în *1821. Tabăra pandurilor de la Țânțăreni (135-142)*, ne dezvăluie atât componența „oștirii revoluționare”, care era formată 75% din panduri, proveniți în principal din județul Mehedinți și într-o proporție mai

mică și din celelalte județe ale Olteniei (138), cât și capacitatea lui Tudor Vladimirescu „de a cuprinde situația în ansamblul ei, de a înțelege schimbările ce se petreceau în domeniul politico-militar general și de a le face față prin măsuri militare corespunzătoare” (141).

Deosebit de interesant este și studiul *Drumul Adunării Norodului de la Tântăreni la București*, al autoarei Antoaneta Laura Sava, în care este reluat, din punct de vedere științific, drumul Tântăreni-București. Regăsim atât elemente mai puțin plăcute ale acțiunii revoluționare, ca de exemplu efortul lui Tudor de a menține disciplina „sanționând abaterile și acțiunile de jaf” (144), cât mai ales o serie de amănunte istorice despre poposirile lui Tudor și ale oștirii sale în drumul către București, dar mai ales de la intrarea în București și entuziasmul cu care a fost primit de cetățeni.

Cea de-a treia secțiune, *Relatări contemporane, memorii locale, monumente, reverberații* (175-287), care cuprinde 8 studii, rememorează evenimentele din 1821 prin relatările călătorilor francezi sau prin evocarea monumentelor închinat lui Tudor Vladimirescu. Secțiunea se deschide cu un material intitulat *Evenimentele de la 1821 în relatările călătorilor francezi François Recordon și F. G. Laurençon* (177-191), semnat de Ileana Cioarec, în care ne sunt prezentate impresiile lui François Recordon, care a fost martor ocular al evenimentelor din 1821 și care a dedicat ultimele 12 pagini din lucrarea sa, *Lettres sur la Valachie, ou Observations sur cette province et ses habitants, écrites de 1815 a 1821, avec la relation des derniers événements qui y ont eu lieu*, „prezentării Revoluției lui Tudor Vladimirescu [...] a descris amănunțit cauzele care au dus la declanșarea mișcării revoluționare”, a descris evenimentele petrecute începând cu sfârșitul lunii ianuarie 1821 și

„a cerut tuturor celor interesați de soarta unei țări «foarte des expusă unora din marile flagele ale omenirii» [...] să citească cu interes amănuntele privitoare la evenimentele care au avut loc în această provincie [...]” (179-180).

Potrivit lui Recordon, ceea ce s-a întâmplat „în Valahia în anul 1821 fusese pregătit în interiorul țării, fără știrea marilor puteri” (183) și își exprima speranța că revoluția condusă de Vladimirescu, precum și mișcările similare din celelalte state aflate sub dominație otomană, puteau avea ca rezultat eliberarea nu doar a unei națiuni, ci a mai multor popoare. Despre cel de-al doilea călător străin, aflăm că dedică 63 de pagini din lucrarea sa evenimentelor din 1821, trecând în revistă chiar și bătălia de la Drăgășani. Concluzionând, autoarea consideră că „F. G. Laurençon și François Recordon au lăsat izvoare dintre cele mai veridice și mai valoroase despre evenimentele care s-au petrecut în Valahia în primele șase luni ale anului 1821” (191),

tocmai acesta fiind motivul, deducem noi, pentru care s-a realizat această cercetare minuțioasă.

Revoluția de la 1821 a fost reconstituită și prin prisma literaturii din dorința de a observa cum s-au păstrat în memoria generațiilor imaginea eroului sau argumentele privind necesitatea mișcării revoluționare (Cristina Gudin, *Reflectarea revoluției de la 1821 și a personalității lui Tudor Vladimirescu în literatură*, 204-223). Ca arc peste timp și timpuri, lui Vladimirescu i se atribuie și o natură identitar-eroică, Marian Cojoc considerând în studiul său, intitulat *Natura identitar-eroică a lui Tudor din Vladimiri* (224-231), că „nu i se poate atribui vreo «identitate secundară» [...] nici «terțiară» și nicidecum altfel” (224).

Secțiunea redescoperă, prin intermediul a două studii, monumente ce amintesc de Tudor Vladimirescu sau de acțiunea sa revoluționară. Astfel ne sunt înfățișate casa memorială ca monument de arhitectură populară (Anca Ceașescu, *Casa Tudor Vladimirescu – monument de arhitectură populară*, 260-271), precum și monumentele din Drăgășani și împrejurimi, prin care ni se demonstrează cât de bine este reflectată și păstrată în timp imaginea eroului nostru în memoria colectivă a județului Vâlcea (Georgeta Ghionea, Loredana Maria Ilin-Grozoiu, *Memoria culturală a revoluției de la 1821. Studiu de caz: monumente dedicate lui Tudor Vladimirescu la Drăgășani*, 246-259).

Secțiunea se încheie cu un studiu semnat de Iustina Nica (Burci), *Structuri denominative oficiale și populare. Nume ale unor personalități istorice românești în toponimie* (272-287), în care subiectul cercetării îl constituie toponimele bazate pe numele unor personalități istorice a căror amintire s-a perpetuat în timp în conștiința societății românești, în special nume de conducători români. Localitățile care azi poartă numele de Tudor Vladimirescu au primit denumirea fie prin înlocuirea unei alte denumiri, fie prin atribuire încă de la înființare (274). Autoarea concluzionează că inventarul toponimic se raportează diferit la numele domnitorilor, fiind un amestec de convențional și neconvențional.

Volumul se încheie cu un scurt istoric al calendarului de activități științifice pe care cercetătorii Institutului de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor” din Craiova, al Academiei Române l-au pregătit pentru manifestările dedicate lui Tudor Vladimirescu și Revoluției de la 1821 (289-294).

Interesul manifestat de istorici, de oamenii de cultură, dar și de publicul larg, pentru anul 1821 s-a dovedit a fi foarte mare, acest an reprezentând un moment de referință în istoria românilor, marcând și debutul epocii moderne. În aceeași notă se înscrie și prezentul volum colectiv, care vine să completeze vasta istoriografie deja existentă, și care, la moment aniversar, rememorează personalitatea lui Tudor Vladimirescu și Revoluția

de la 1821. Totodată, considerăm că materialele publicate în acest volum se pot constitui și în instrumente de lucru pentru studenții specializării istorie în pregătirea lucrărilor de licență sau de disertație, și nu numai. Nu putem încheia demersul nostru fără a felicita pe toți cei care au făcut posibilă desfășurarea simpozionului național al cărui rezultat a fost acest volum colectiv, și, evident, adresăm felicitările noastre în mod special coordonatorilor, care au reușit să ne (re)aducă în atenție studii de înaltă ținută științifică dedicate unei personalități și unui moment marcant pentru istoria noastră națională.

Referințe:

- Ceașescu, A. (2021). Cronica manifestărilor științifice organizate de Institutul de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor” din Craiova cu ocazia Bicentenarul revoluției conduse de Tudor Vladimirescu/ Chronicle of scientific events organized by the Institute of Socio-Human Research “C.S. Nicolăescu-Plopșor” from Craiova on the occasion of the Bicentennial of the revolution led by Tudor Vladimirescu. *Arhivele Olteniei*, nr. 35. 393-396.
- Cercel, S. & Ghionea, G. (coord.). (2021). *1821-2021. Bicentenarul Revoluției conduse de Tudor Vladimirescu/ Bicentennial of the Revolution led by Tudor Vladimirescu*, Târgoviște: Cetatea de Scaun.
- Ghionea, G. (2021). Cronica evenimentelor dedicate lui Tudor Vladimirescu în Oltenia/ Chronicle of the events dedicated to Tudor Vladimirescu in Oltenia. *Arhivele Olteniei*, nr. 35. 397-403.
- Lege nr. 65 din 8 aprilie 2021 pentru instituirea anului 2021 ca „Anul Tudor Vladimirescu” și declararea lui Tudor Vladimirescu și a Ecaterinei Teodoroiu drept eroi ai națiunii române, publicată în Monitorul Oficial nr. 371 din 9 aprilie 2021/ Law no. 65 of April 8, 2021 for the establishment of 2021 as the “Year of Tudor Vladimirescu” and the declaration of Tudor Vladimirescu and Ecaterina Teodoroiu as heroes of the Romanian nation, published in the Official Gazette no. 371 of April 9, 2021.
- Pop, I.A. (2021). *Cuvânt înainte/ Foreword*, în Sevastian Cercel, Georgeta Ghionea (coord.), *1821-2021. Bicentenarul Revoluției conduse de Tudor Vladimirescu/ Bicentennial of the Revolution led by Tudor Vladimirescu*, Târgoviște: Cetatea de Scaun. 7-11.